



Pořádá: Studio DAMÚZA, o. p. s.
Autoři konceptu: Linda Dušková, Vítek Maštalíř
Scénografie: Karolína Jansová, Františka Malasková
Produkce: Tereza Tomášová
Texty: Alžběta Poláková
Ilustrace a grafická úprava: Tereza Hanková

© VyšeHrátky 2018

www.vysehratky.cz

Vítejte v Československu

Doprovodné texty aneb co se do bojovky nevešlo
nebo co se po cestě zpět do školy možná zapomnělo.



vyšehrad
národní kulturní památka

DAMU

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2



VYŠEHŘÁTKY

2018

Poznámky, postřehy a prostor pro kreativitu

Pracovní listy

Jméno

Založení Československa

Založení státu není tak lehké, jak se může na první pohled zdát. Ani pro Čechoslováky to nebyla procházka růžovým sadem. České země byly součástí Rakousko-Uherské monarchie, ve které vládl mocný rod Habsburků. Součástí tohoto mocnářství bylo mnoho menších národů, kromě Čechů např. Slováci, Maďaři, Srbové a další, které chtěly změnit monarchii ve federalizovaný stát a ve kterém by měly větší podíl na moci. Po vypuknutí 1. světové války

rakouské úřady v českých zemích silně omezily práva a zavedly cenzuru. Někteří čeští politici, kteří s omezeními nesouhlasili a založili domácí odboj zvaný Maffia, byli zatčeni. Zrodila se také Československá národní rada, která přišla s představou společného států Čechů a Slováků, založenou na kulturní podobnosti obou národů.

Je podle tebe správné zavírat někoho pro jeho vlastní názor, i když se může odlišovat od toho tvého?

Jak řešíš konflikty se svými kamarády?

Několik českých politiků, kteří nesouhlasili s Rakousko-Uherskem, opustilo svou vlast a bojovalo za myšlenku federalizovaného státu ze zahraničí. Mezi nimi byl Tomáš Garrigue Masaryk, který se společně s dr. Edvardem Benešem a Milanem Rastislavem Štefánikem zasloužil o zahraniční odboj a později i o vznik samostatného Československa. Velkou oporou jim byli čeští a slovenští krajané

v zahraničí a příslušníci rakousko-uherské armády, kteří hromadně přecházeli k nepřátelským vojenským jednotkám. Těmto vojákům se později začalo říkat Českoslovenští legionáři. Jejich vojenské akce měly velký význam pro pozdější uznání Československa jako suverénního státu ostatními mocnostmi.

Opustit svůj domov, rodinu a přátele není jistě jednoduché. Ještě těžší se mohla jevit tzv. dezerce, tedy porušení vojenského slibu věrnosti danému státu. Co všechno by jsi byl schopen obětovat kvůli svobodě?

Tyto úryvky jsou preambulemi ústav Československé republiky, České republiky a Slovenské republiky. Dokážeš najít společné a rozdílné znaky?

Zkuste si společně vytvořit ústavu vaší třídy. Shodněte se na 10 bodech, které budete jako třída společně dodržovat.

Ústava

Ústava je dokument, který je nejvyšším zákonem každého státu. Jsou v ní zakotveny principy státu, tedy např. to, jestli se stát hlásí k demokracii, nebo třeba k monarchii. Najdeme v ní taky práva a svobody, které občané v daném státě mají a které jsou jim Ústavou zaručeny. Většinou se skládá z tzv. preambule, což je úvod, ve kterém jsou shrnuty ideje

a tradice, které stát uznává. Následují jednotlivé Hlavy, které se vyjadřují k základní organizaci státu. Velice důležitý je fakt, že všechny ostatní nově vzniklé zákony nesmějí odporovat ústavě. Nejstarší ústavou na světě je Ústava USA a Československá republika se touto ústavou hodně inspirovala.

→ **My, národ Československý, chtějice upevniti dokonalou jednotu národa, zavésti spravedlivé řády v republice, zajistiti pokojný rozvoj domoviny československé, prospěti obecnému blahu všech občanů tohoto státu a zabezpečiti požehnání svobody příštím pokolením, přijali jsme ve svém Národním shromáždění dne 29. února 1920 Ústavu pro Československou republiku, jejíž znění následuje. Přitom my, národ Československý, prohlašujeme, že chceme usilovati, aby tato ústava i všechny zákony naší země prováděny byly v duchu našich dějin stejně jako v duchu moderních zásad, obsažených v hesle sebeurčení; neboť chceme se přičleniti do společnosti národů jako člen vzdělaný, mírumilovný, demokratický a pokrokový.**

→ **My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti, jako součást rodiny evropských a světových demokracií, odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu, prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky.**

→ **My, národ slovenský, pamätajúc na politické a kultúrne dedičstvo svojich predkov a na stáročné skúsenosti zo zápasov o národné bytie a vlastnú štátnosť, v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy, vychádzajúc z prirodzeného práva národov na sebaurčenie, spoločne s príslušníkmi národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky, v záujme trvalej mierovej spolupráce s ostatnými demokratickými štátmi, usilujúc sa o uplatňovanie demokratickej formy vlády, záruk slobodného života, rozvoja duchovnej kultúry a hospodárskej prosperity, teda my občania Slovenskej republiky uznášame sa prostredníctvom svojich zástupcov na tejto ústave.**

S blížícím se koncem války bylo stále jasnější, že Rakousko-Uhersko nebude stát na straně vítězů a národy uvnitř monarchie vycítily svou příležitost. Konaly se demonstrace, narůstaly vzpoury v armádě a i čeští politici si začali uvědomovat, že přeměnit Rakousko-Uhersko ve federativní stát nebude dostačující řešení. Proto začali pracovat na odtržení a vzniku samostatného československého státu. Dne 18. listopadu byla

vydána tzv. Washingtonská deklarace, ve které byla vyhlášena samostatnost československého státu, který bude založen na republikánských principech a o 10 dní později byla v Ženevě a na pražském Václavském náměstí vyhlášena Československá republika, stvrzená zákonem o zřízení samostatného státu československého. Československo jako demokratický stát začal oficiálně existovat.

Václavské náměstí v Praze se stalo místem, kde se mění české dějiny. Možná je to kvůli sousoší se sv. Václavem, patronem českých zemí. Až budete na Václavském náměstí, vzpomeňte si, že tudy procházeli československé dějiny.

Vyhledej si ve slovníku nebo na internetu, co znamená slovo federace. Dokážeš uvést příklad nějakého státu, který je federací?



Na slepé mapě pojmenuj sousední státy Československé republiky.



Uznání nového státu

Aby stát mohl vzniknout, musí ho uzнат již existující suverénní státy. V případě Československa měly hlavní slovo tzv. mocnosti Dohody, které v 1. světové válce stály proti tzv. Ústředním mocnostem, jejichž nejvýznamnějšími členy byla Německá říše a Rakousko-Uhersko. Státy Dohody se zprvu vzniku samostatných států ve střední Evropě obávaly, protože bez Rakousko-Uherska by tyto státy mohly spadnout pod vliv Německa. Doufaly, že se rakousko-uherské mocnářství vymaní z vlivu Německa a samo se změní ve federativní stát, což se však nestalo. Diplomatická obratnost Masaryka,

Beneše a Štefánika, společně s aktivitou legionářů na frontě i obavy z rozpínavosti Německa a Ruska je však přesvědčily, že Československá republika bude suverénním a demokratickým státem, který má právo na existenci.

Kritérii pro mezinárodněprávní uznání státu jsou v dnešní době zejména jasně určené území, trvalí obyvatelé, vlastní vláda a stabilita.



I dnes existují státy, které o mezinárodněprávní uznání usilují. Víš, o které státy jde? Proč si myslíš, že ostatní státy jejich svrchovanost plně neuznávají?

Vzpomeneš si, které státy jako první uznaly Československo?

Prezident

pátek.

byl

aby
Už

V nově založené Československé republice se nejvyšším představitelem československého státu stal úřad prezidenta. Naším prvním prezidentem byl v tajné volbě parlamentu 14. listopadu 1918 zvolen Tomáš Garrigue Masaryk. Ve stejný den byl zvolen do čela vlády Karel Kramář. Prezident Masaryk se mezi občany těšil velké úctě a obdivu, proto se mu také dodnes říká Prezident Osvoboditel nebo Tatiček. TGM byl výrazná osobnost ještě před 1. světovou válkou a i po svém zvolení do prezidentské funkce se veřejně angažoval, známá byla pravidelná setkání s významnými osobnostmi československého veřejného života, kterým se říkalo Pátečníci. Debatovali spolu o demokracii, společnosti i kultuře a přispívali tak ke kulturnímu rozvoji tzv. První republiky. Jedním z pátečníků byl i spisovatel Karel Čapek.

Samotná funkce prezidenta však neposkytovala velké pravomoci, mnohem větší moc držela vláda v čele s premiérem. V současné době si volí prezidenta přímo občané.



Napiš 3 charakterové vlastnosti, které by podle tebe měl mít prezident. Vzájemně si je ve třídě porovnejte.

Druhé jméno Garrigue si Tomáš Masaryk připojil ke svému jménu z úcty ke své manželce, původem Američance Charlottě Masarykové. Nejoblíbenější písničkou prezidenta Masaryka byla „Ach synku, synku“. Zkuste si ji ve třídě společně zazpívat.



Znáš svá lidská práva a svobody? Jsou zakotveny ve Všeobecné deklaraci lidských práv, která vznikla v roce 1948, jako reakce na hrůzy 2. světové války. Vyberte společně ze seznamu 10 práv, které vám přijdou nejzákladnější a nejdůležitější. Z deseti vybraných zkuste vyškrtnout dalších pět. Nakonec se shodněte na třech, podle vás nejzákladnějších. Vám tři práva zůstala, ale bohužel i dnes stále existují státy, kde lidé nemají ani jedno.

V odkazu (interaktivni.rozhlas.cz/dezinformace) najdete seznam nejrozšířenějších fake news. Rozdělte se do skupin a každá skupina si zvolí jedno téma. Jejich úkolem je ověřit pravost těchto zpráv a při následné diskuzi obhájit výsledná zjištění.

Nová republika

Nově vzniklá republika se hned po svém založení potýkala s řadou problémů. Jedním z nich bylo území, na kterém se oficiálně rozkládala. Veřejnost předpokládala, že hranice ČSR budou kopírovat historické území českých zemí a horní část Uher, která byla osídlená slovenským obyvatelstvem, což se ale nelíbilo nově vzniklé Maďarské republice, protože by tím přišla o svá území. Konflikt zkomplikovalo ještě prohlášení obyvatel Podkarpatské Rusi, kteří se na versailleské mírové konferenci vyslovili pro to, aby se jejich území stalo součástí Československa.

Dalším problémem byla více než třímilionová německá menšina, která se také hlásila o svá práva. Většina Němců žila v pohraničních oblastech a jejich představitelé toužili po připojení těchto oblastí k Německu nebo Rakousku. Poláci si zase nárokovali oblast Těšínska, kde žilo vysoké procento Poláků. Spory, a v případě německé menšiny dokonce i pokus o odtržení, se řešily vojenskými zásahy československé armády, která byla tvořena dobrovolníky z řad Sokola, legionáři a členy bývalé rakouské armády.

Problémy s Maďarskem se vyřešily diplomatickým zásahem vítězných mocností 1. světové války a slovenská území se definitivně stala plnohodnotnou součástí ČSR. Těšínsko se rozdělilo mezi Polsko a Československo. Němečtí příznivci odtržení se nejprve pokusili sestavit jednotky z německých demobilizovaných vojáků a dobrovolníků, dokonce si založili vlastní zemskou vládu v Liberci, ale po střetech s československou armádou se vzdávali a zemská vláda uprchla do Německa. Německá menšina se tak stala součástí svobodného Československého státu. Od 20. let se situace zklidnila natolik, že Němci, Poláci, Maďaři i Rusíni měli své zástupce v parlamentu a aktivně se tak podíleli na politickém a společenském životě.

Strachu z neznámého a z odporu k němu se říká xenofobie. Xenofobie a s ní související rasismus vedly ve 20. století k nejhorším činům, které může člověk udělat druhému člověku - holocaustu, genocidám, válkám a diskriminaci. V Československé republice byli, i přes demokratické zásady, ke kterým se hlásila, diskriminováni zejména Romové. Existoval zákon o zákazu kočování, podle kterého jim byl do některých měst odepřen vstup. I v dnešní ČR žijí menšiny, které jsou určitým způsobem diskriminovány.



Pohraničním oblastem, ve kterých žila převážně německá menšina, se říkalo Sudety. Tyto regiony byly před 2. světovou válkou obsazeny Německem, na základě Mnichovské dohody.

**Viš, o které menšiny jde a jakým způsobem jsou diskriminovány?
Zkuste si každý napsat na papír pět věcí, kterých si na životě ceníte nejvíc.
Porovnejte si je mezi sebou ve třídě. Myslíš, že jiní lidé na světě mohou mít jiné hodnoty?**



Víte, co to je tzv. Sokol? V tomto případě nejde o dravce, ale o tělovýchovnou organizaci, kterou založil v 19. století Miroslav Tyrš a ze které se rekrutovalo mnoho československých vlastenců. Zkuste si na internetu vyhledat záznam z jejich všesokolských sletů. Třeba také mezi tvými spolužáky sedí někdo, kdo do Sokola chodí.

Proč zrovna se Slováky?

Nově vzniklý stát nemůže zůstat zcela osamocený, jinak by riskoval neuznání ze strany jiných států nebo dalších skupin (národů, mezinárodních organizací atd.) a tím svoji suverenitu. Proto státy, které sdílejí např. společné ideje nebo zájmy mezi sebou uzavírají různé dohody, které mají podpořit pozici daného státu. Myšlenka společného státu Čechů a Slováků vznikla na tzv. teorii čechoslovakismu, která byla reakcí na národnostní sjednocovací směry v 19. století. Byla vystavěna na myšlence, že Češi a Slováci mají podobný jazyk i kulturní prostředí. Dalším důvodem bylo to, že v době vzniku republiky bylo českého obyvatelstva necelých 50 % a díky spojení se Slováky získali potřebnou většinu k uznání na mezinárodní půdě. Slovenský národ byl před

1. světovou válkou téměř před zánikem a útlak, který Slováci zažívali ze strany Maďarů, byl pro ně další motivací k tomu, aby se spojili do jednoho státu s Čechy. Československá republika přinesla Slovákův kulturní i společenský rozvoj, ve většině důležitých státních funkcí Češi nahradili Maďary. Právě pocit, že se Češi příliš pletou do svébytnosti Slovenského národa, vedl později k odmítání čechoslovakismu a snahám o autonomii. I přes nesporné klady, které mnohonárodnostní soužití Čechů, Slováků a dalších národů uvnitř Československé republiky přinesly, situace nikdy nebyla zcela ideální. Problémy jednotlivých národností stát nebyl schopen vyřešit a to narušovalo jeho vnitřní stabilitu.

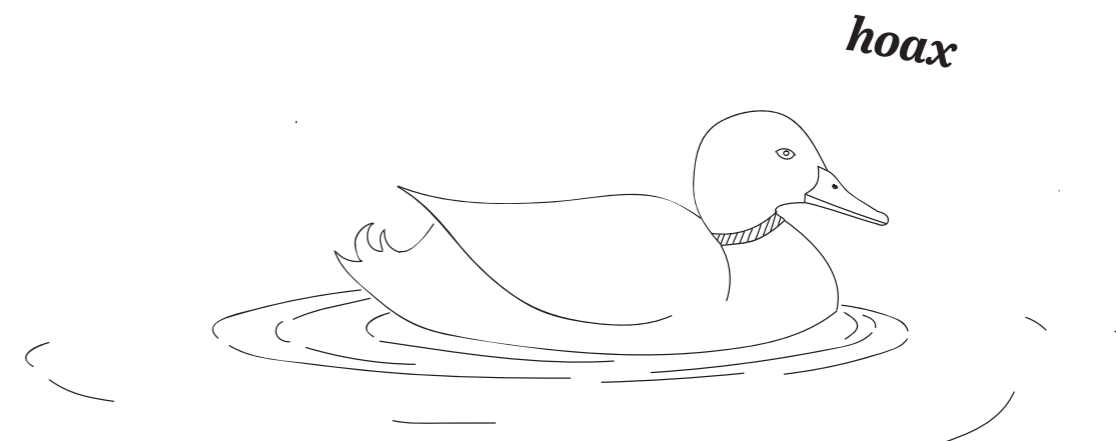
Fake news

Důležitou roli v politice sehraávají média. Vzájemně se potřebují, protože bez politiky by média neprodávala a bez médií by politika nebyla vidět. Politici vědí, že kdyby nebylo médií, nebyla by vidět jejich práce a v příštím volebním období by je už nikdo nevolil. Kdyby média nedávala prostor politikům a jejich rozhodnutím, nikdo by si je nekupoval a přišly by o svůj hlavní příjem — reklamu a také o obsah, který je do velké míry ovlivněn politickou situací. Média mají tu možnost, že mohou určovat, vybírat informace o politice či politicích, které se k příjemci dostanou a na to politici mohou reagovat tím, že se snaží ovlivnit svůj mediální obraz, např. tím, že v médiích vystupují.

Ani po vzniku Československé republiky tomu nebylo jinak. Existovaly komunistické noviny, kterým se říkalo Rudé právo, Lidové noviny se zase věnovaly zahraniční politice a kultuře, přispíval do nich Karel Čapek a i TGM. V demokratických režimech by mělo být samozřejmostí, že panuje svoboda tisku a projevu, ale v nedemokratických, autoritářských režimech větinou existují jen státem povolená média, která jsou určena k propagandě myšlenek vládnoucí vrstvy. Ostatní média jsou zakázána, takže většina obyvatel dostává informace jen ze státem povolených médií a tím je ovlivňováno jejich myšlení. Nacistické Německo používalo média k antisemitské propagandě. V období komunismu se používaly prakticky stejné metody jako před a během 2. světové války. Možná jste slyšeli o „americkém broukovi“, který byl jedním z nástrojů komunistické propagandy.

Dnes už tištěná a televizní média nemají takovou sílu, hlavní pozornost se přesunula na internet. Rozšířil se fenomén tzv. fake news, které jsou založeny na záměrném šíření dezinformací nebo hoaxů. Jejich šíření a popularita je založena zejména na vyvolávání iracionálního strachu a také tendenci lidí věřit informacím, které přicházejí z „jejich“ společenské skupiny. Proto se mnoho fake news šíří např. řetězovými emaily, které dezinformátor rozesílá svým přátelům a ti informaci posílají dále, až se může dostat do běžně dostupných médií. Dalším důvodem snadného šíření dezinformací je pocit anonymity na internetu, který je však falešný, protože jakmile jednou něco vložíme na internet, už to tam navždy zůstane a někdo potom tuto informaci může zneužít proti nám. Sociální sítě jako Facebook, Twitter a další tomuto rychlému šíření samozřejmě přispívají. Největším problémem fake news je fakt, že je velice snadné je využít k propagandě určitých politických názorů a ovlivňování politického smýšlení lidí.

Abychom nepodléhali fake news, je potřeba si ověřovat zdroje, ze kterých informace pochází, a dohledávat si kontexty, ve kterých tyto dezinformace byly napsány. Je to samozřejmě náročnější, než jednoduše kliknout na titulek nebo dát „like“, ale měli bychom mít na paměti, že lež na internetu není o nic menší, než lež ve skutečnosti.

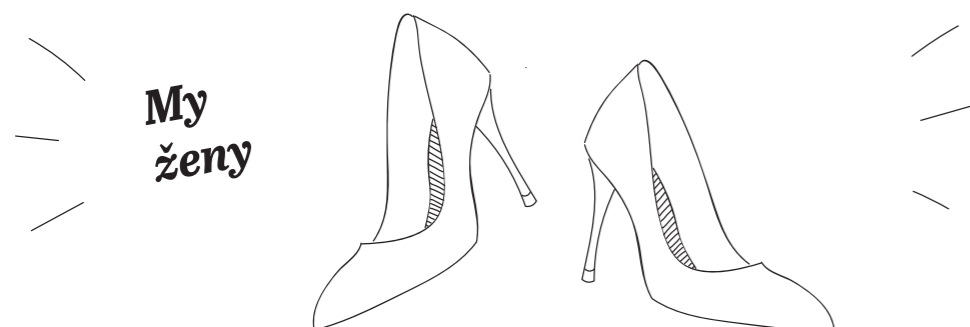


Od kolika let můžeme dnes volit?

V Československé republice byla demokracie chápána velice široce. Svoji činnost mohly veřejně vyvíjet nacionalistické a fašistické síly a později komunistická strana, které veřejně prohlašovaly, že demokratický systém pro ně není prioritou. V dalších letech se vliv těchto nedemokratických sil podepsal na zhoršení demokratických podmínek v Československu a otevřel cestu autoritářským režimům.

O demokracii se říká, že není ideálním politickým zřízením, ale že jsme, jako lidstvo, ještě nic lepšího nevymysleli. Nedemokratických režimů je několik typů, ale obecně platí, že jsou v nich porušována lidská práva a svobody. Moc většinou drží jedna skupina (např. strana), anebo jedinec, která nepřipouští jiné názorové skupiny k podílu na vládnutí. Také se neštítí k prosazování své vůle použít násilí. Nejnebezpečnějším typem nedemokratické vlády je totalitní diktatura, ve které vládnoucí skupina ovládá a kontroluje celou společnost. Češi a Slováci zažili takové diktatury dvě.

Viš, které dvě diktatury to byly?

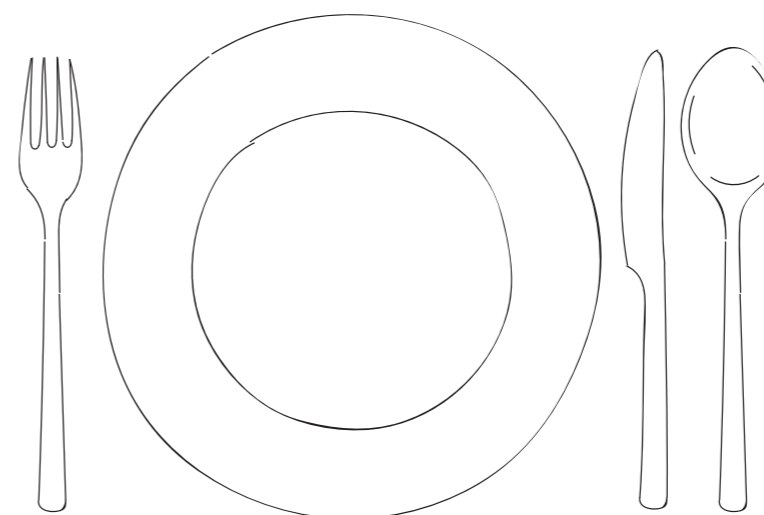


Volební právo není až takovou samozřejmostí, jak se nám může dnes zdát. Ženy neměly dlouho žádné volební právo a od 2. pol. 19. století se začaly ženy o svá práva výrazněji hlásit. V mnoha zemích získaly ženy volební právo ve 20. letech 20. století, v Československu konkrétně je volební právo žen zakotveno v Ústavě z roku 1920. Existují však i státy, ve kterých volební právo ženy dostaly až po 2. světové válce (např. Francie, Japonsko, Itálie, Belgie) a např. ve Švýcarsku až v roce 1971 a v Saudské Arábii mohou ženy volit a být voleny teprve tři roky.

Z hlediska mezinárodní politiky se Československá republika orientovala na versailleský mírový systém, a to zejména na Francii, ve které viděla garanta tohoto systému. Ministr zahraničí Edvard Beneš se obával maďarských a rakouských územních nároků, a proto byl hlavním iniciátorem uzavření několika

smluv s Francií, kterým se říkalo Malá dohoda (kromě ČSR je uzavřely ještě Rumusko a Jugoslávie). Cílem Malé dohody bylo ochránit stredo-evropské státy před možnou německou nebo ruskou rozpínavostí, což se bohužel ve 30. letech nestalo.

Co si myslíš, že je typicky „české“? Mnoho lidí např. tvrdí, že řízek je typicky české jídlo, ale ve skutečnosti toto jídlo původně pochází ze severní Itálie a proslavila ho rakouská kuchyně. Zkuste ve třídě přijít na to, které jídlo je typicky české. Které nejzajímavější jídlo jste kdy jedli?



Které státy jsou největšími spojenci současné České republiky? Co myslíš, že by se stalo, kdyby někdo napadl naši republiku?

Státní symboly

Každý stát vychází z nějaké historie, tradice, kulturního prostředí a proto si ve svých ústavách ustanovují určité znaky a symboly, které daný stát označují a reprezentují. Státními symboly Československé republiky byly velký státní znak, střední státní znak, malý státní znak, vlajka, prezidentská standarta a československá národní hymna. Československá republika při tvorbě svých státních znaků částečně vycházela z historického

heraldického označení pro příslušná území, a tak na velkém státním znaku vidíme znaky Slovenska, Podkarpatské Rusi, Moravy, Čech, Slezska, Hlučínska, Opavska a Těšínska, pod kterými se nachází heslo „Pravda vítězí“. Na středním státním znaku už jsou zobrazeny symboly Slovenska, Podkarpatské Rusi, Čech, Moravy a Slezska. A na malém státním znaku vidíme českého dvouocasého lva se slovenským znakem na prsou.

Najděte si na internetu státní znaky Československé republiky a zkuste hádat, co jednotlivé znaky znamenají. Potom se podívejte i na státní znaky České republiky a porovnejte je s těmi československými. V čem jsou si podobné a v čem odlišné?



Československá vlajka byla původně červenobílá a teprve v roce 1920 byl přidán modrý klín, jako symbol Slovenska. Červená, modrá a bílá barva jsou totiž tradičními slovanskými barvami. Tuto vlajku používá i Česká republika, zatímco Slovenská republika si vytvořila vlajku novou.

Matúška. Hymna se hraje při významných státních událostech, jako jsou státní svátky, předávání státních vyznamenání, jmenování prezidenta do funkce a mnoha dalších příležitostech. Slyšet ji ale můžete například i na sportovních kláních či při příchodu Nového roku v televizi.

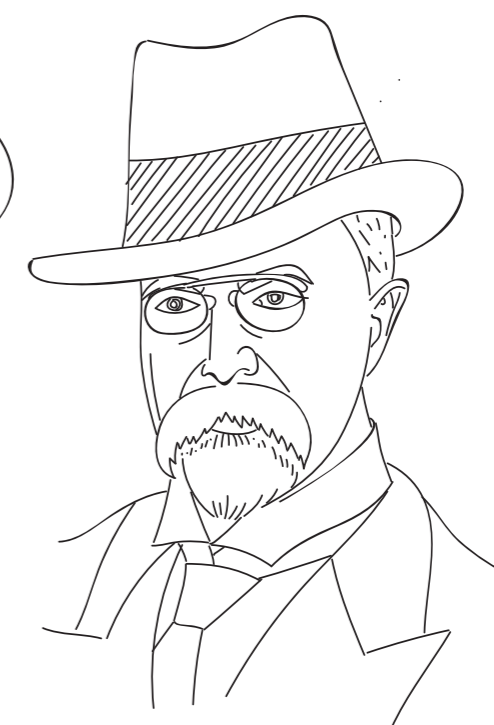
Československá hymna se skládala ze dvou písní. Českou část tvoří skladba „Kde domov můj“, pocházející z divadelní hry Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka od Josefa Kajetána Tyla, který napsal i její text. Hudbu k ní složil František Škroup. Slovenská část „Nad Tatrou sa blýska“ je původně lidovou slovenskou písní, ke které složil slova Janko

Ke všem státním symbolům bychom měli chovat úctu, je to dáno i ze zákona. Proto se při hraní státní hymny stojí v pozoru a někteří lidé si pokládají pravou ruku na srdce. Možná jste někdy slyšeli o pálení státní vlajky. Je to forma protestu některých občanů proti danému státu.

Pusťte si ve třídě československou hymnu. Potom si pusťte hymny USA, Velké Británie a Francie (můžete i další). Diskutujte ve třídě, jak jste se při poslechu cítili a co ve vás skladby vzbuzují.

Demokracie

„Tož demokracii bychom už měli, teď ještě nějaké ty demokraty.“



Československá republika, stejně jako Česká republika, se hlásila k demokratickému státnímu zřízení. Co to ale ta demokracie vlastně znamená? Slovo samotné je složenina z řeckého „demos“ = lid a „kratos“ = vláda, což znamená, že plnoprávní občané se mohou podílet na státní správě a řízení státu. V demokracii se menšina přizpůsobuje vůli většiny a uznávána je svoboda a rovnost občanů.

Demokracie vznikla ve starověkých Athénách, ale od té současné se velmi lišila, protože plnoprávným občanem mohl být pouze svobodný mužský občan Athén. Ženy, otroci, cizinci nebyli plnoprávními občany. Demokracie podobná tomu, jak vypadá dnes, se objevila až v 2. pol. 18. století během války za nezávislost v Americe a po Velké francouzské revoluci.

Pro demokracii dnešního typu je typické, že lid je tím, kdo vykonává státní moc. Moc ve státě je rozdělena do tří složek — zákonodárné, výkonné a soudní, přičemž zákonodárná moc je pravidelně obnovována pomocí voleb. Dále je to např. svoboda tisku a projevu, právo na soukromé vlastnictví anebo zajištění lidských práv a svobod a další principy.

V Československu byla demokracie zakotvena v ústavě. Zákonodárná moc byla reprezentována Národním shromážděním československé republiky, které se dělilo na Poslaneckou sněmovnu a Senát (dnes tomuto celku o dvou komorách říkáme Parlament ČR). Poslanecká sněmovna měla 300 členů, kteří byli voleni na 6 let, a Senát měl 150 členů, kteří byli voleni na 8 let. Senát byl důležitý v tom, že kontroloval rozhodnutí Poslanecké sněmovny. Výkonnou moc představovala vláda v čele s ministerským předsedou a prezident. Rozhodnutí vlády byla střežena Národním shromážděním. Specifikem První republiky bylo, že moc soudní byla poměrně nezávislá od moci výkonné a zákonodárné. V ČSR existovala plejáda politických stran, které pokrývaly celou šíři problémů tehdejší společnosti a odpovídaly pestrému složení obyvatelstva. Dalším, kdo kontroloval demokratické instituce, byl svobodný tisk a veřejné mínění, které se odhalováním a zveřejňováním různých afér snažily o to, aby nedocházelo ke zneužívání moci. Mezi nejznámější periodika patřily Lidové noviny, Národní osvobození nebo Přítomnost. Přispívali do nich respektované osobnosti jako např. Karel Čapek, Ferdinand Peroutka či Eduard Bass.